UM/KPO

EU:n kauppaministerien epävirallinen kokous 9.-10.3.2023

Kunnianhimoisen vapaakauppasopimusagendan ripeä edistäminen nähtiin keskeisenä välineenä EU:n ulkoisen kilpailukyvyn rakentamisessa. Mm. Mercosur-sopimus sai laajaa tukea. Usea jäsenmaa painotti myös digitaalisen kaupan sääntöjen edistämistä. Kestävän kehityksen osalta monet jäsenmaat korostivat maakohtaisen räätälöinnin tarvetta.

Komission vpj Dombrovskis selosti Yhdysvaltojen kanssa jatkuvia Inflation Reduction Act -lainsäädäntöpakettia koskevia keskusteluja sekä kestävää terästä ja alumiinia koskevan GSA:n, kauppa- ja teknologianeuvoston sekä transatlanttista kestävää kauppaa koskevan aloitetta. Usea jäsenmaa totesi komission tavoin tarpeen vaalia transatlanttisia suhteita nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa; tulisi rakentaa yhteistyötä, joka kestäisi myös Yhdysvaltojen hallinnon vaihtumisen.

Työlounaalla keskusteltiin Ukrainan varapääministeri Julija Svyrydenkon kanssa kauppaan liittyvistä tukitoimista Ukrainalle.

Kauppasuhteiden vaikutus kilpailukykyyn

Puheenjohtaja viittasi puheenjohtajan pohjapaperiin ja siinä esitettyyn kolmeen kysymykseen:

1) Kuinka EU voi elvyttää kahdenvälisen kauppa-agendansa ja käyttää paremmin kauppasuhteitaan säilyttääkseen ja vahvistaakseen EU:n kilpailukykyä?

2) Kuinka varmistamme, että EU-yritykset eivät menetä laajentuvan digitaalisen kaupan tarjoamia mahdollisuuksia?

3) Voiko kaupan ja kestävän kehityksen tarkastelu toimia käynnistäjänä vapaakauppasopimusneuvotteluille sekä myöhemmälle sopimusten tekemiselle ja voimaantulolle?

Ruotsi haluaa vauhdittaa meneillään olevia kauppasopimusneuvotteluja, saada Uusi-Seelanti-sopimuksen allekirjoitettua kesäkuussa ja edistää Chile-, Meksiko- ja Mercosur-sopimuksia.

Komission varapuheenjohtaja Valdis Dombrovskis viittasi komission tiedonantoon vihreästä teollisuuspolitikasta ja kauppaan sen yhtenä pilarina. Vahvistetut sisämarkkinat ja kauppa ovat kummatkin välttämättömiä kilpailukyvylle. Kauppasuhteisiin tarvitaan ”fiksu” lähestymistapa: kaupan on oltava avointa, mutta myös reilua ja kestävyyttä tukevaa. EU:n kytkeytyminen maailmantalouden kasvukeskuksiin vahvistaa unionin kriisinsietokykyä tuotantolähteitä diversifioimalla.

Dombrovskis kuvasi kansainvälisen kaupan merkitystä EU:lle: 2/3 unionin tuonnista on välituotteita, kuten raaka-aineita ja komponentteja. Kriittisistä raaka-aineista 23 % tuodaan kauppasopimuskumppaneilta ja Australia-sopimuksen myötä osuus nousee 46 prosenttiin. Chile-sopimuksen merkitystä kuvaa se, että 60 % litiumista tuodaan unioniin Chilestä.

Dombrovskis esitteli EU:n kauppapolitiikan lähikuukausien ja -vuosien prioriteetteja. On jatkettava tukea kansainvälisen kaupan perustana olevalle sääntöpohjaiselle järjestelmälle. Maailman kauppajärjestön WTO:n uudistaminen on avainkysymys. WTO:n 13. ministerikokoukseen valmistauduttaessa on tehtävä kaikki voitava toimivan riitojenratkaisujärjestelmän palauttamiseksi. Lisäksi EU:n tavoite WTO:ssa on käynnistää kauppaa ja valtiointerventioita koskeva työ, edistää ympäristöaiheiden käsittelyä sekä sähköisen kaupankäynnin neuvotteluja.

Unionin on kytkeydyttävä maailmantalouden kasvukeskuksiin, mukaan lukien viemällä eteenpäin vapaakauppasopimusneuvotteluja. Australian ja Kenian kanssa neuvottelut pyritään viemään päätökseen kesään mennessä. Intia- ja Indonesia-neuvotteluja edistetään, samoin Uusi-Seelanti- ja Chile-sopimuksia. Mercosur-sopimusta Dombrovskis kuvasi merkittäväksi niin geopoliittisesti, raaka-aineiden tuonnin varmistamisessa, vientimarkkinoiden avaamisessa ja ympäristökysymysten kannalta. Kauppasopimusten lisäksi tarvitaan joustavia järjestelyjä, kuten esimerkiksi kestävien investointien helpottamissopimukset (SIFA, joista ensimmäinen on tehty Angolan kanssa), kriittisten raaka-aineiden klubi tai kauppa- ja teknologianeuvostot. Kauppasuhteita Ukrainan ja Moldovan kanssa tulee syventää. Dombrovskis korosti myös digitaalisen kaupankäynnin sääntöjen olennaista merkitystä eurooppalaisten yritysten kilpailukyvylle. Sähköisen kaupan neuvotteluja on edistettävä WTO:ssa ja kahdenvälisesti.

Lopuksi Dombrovskis totesi, että avoimuuden lisäksi tarvitaan reiluutta. Työkalupakkiin on lisätty viime vuosina instrumentteja ja nyt olisi tärkeää viedä loppuun neuvottelut taloudellisen pakottamisen vastaisesta instrumentista (ACI, Anti-Coercion Instrument).

Keskustelussa komission esittelemiä linjauksia tuettiin laajasti ja korostettiin eri painotuksin kauppasuhteiden merkitystä unionin kilpailukyvylle. Erityisesti jäsenmaat painottivat vapaakauppasopimusneuvottelujen merkitystä ja tukivat laajasti tarvetta nopeuttaa neuvotteluja ja sopimusten voimaansaattamista. Tämä nähtiin olennaisena myös EU:n uskottavuudelle neuvottelukumppanina. Usea jäsenmaa nosti tässä yhteydessä esille Mercosur-sopimuksen.

Kauppasopimusten kestävän kehityksen lukujen osalta moni jäsenmaa toi esille maakohtaisen, räätälöidyn lähestymistavan tarpeen. Esimerkiksi Global Gatewayta voitaisiin hyödyntää sen tukemiseksi, että sopimuskumppanit voisivat toimeenpanna velvoitteitaan. Lisäksi puheenvuoroissa tuotiin esille muun muassa strategisten riippuvuuksien vähentäminen, kriittiset raaka-aineet, strateginen autonomia ja sisämarkkinoiden merkitys. Moni jäsenmaa korosti WTO:n merkitystä sääntöpohjaisen kaupan ytimessä. Kauppasopimusten lisäksi tuettiin myös joustavampia järjestelyjä. Muutama jäsenmaa totesi, että tulisi tehdä työtä kauppasopimusten legitimiteetin parantamiseksi kansalaisten silmissä.

Suuri joukko jäsenmaita korosti digitaalisen kaupan merkitystä tulevaisuuden kasvun yhtenä ajurina. Nämä maat toivat vaihtelevin painotuksin esille, että EU:n on oltava määrittämässä digitaalisen kaupan sääntöjä. Tietovirtaneuvottelut ja aloitteet indopasifisella alueella sekä WTO:n sähköisen kaupan neuvottelut nähtiin tärkeinä. Sähköisten toimitusten tullittomuuden jatkamista alleviivasi muutama jäsenmaa. Muutama jäsenmaa korosti tietosuojaa.

Keskustelussa tuotiin esille myös kauppainstrumenttien käyttö tasapuolisten toimintaympäristön varmistamiseksi sisämarkkinoilla. Jotkin jäsenmaat toivat esille kantojaan EU:n valtiontukisääntöjen suhteen.

Suomen puheenvuorossa tuotiin esille tarve vahvistaa kilpailukykyä pitkän aikavälin näkökulmasta. On varmistettava, että EU on houkutteleva kauppa- ja investointikumppani. Vapaakauppasopimukset, ml. Mercosur, on saatava ripeästi aikaan ja voimaan. Kyse on myös EU:n uskottavuudesta. EU:n kilpailukyky rakentuu sisämarkkinoiden, avoimen kaupan ja innovaatiokyvyn varaan, tukien kanssa on oltava varovainen. Digitaalisen kaupan osalta EU:n oltava aktiivinen sääntöjen luomisessa, tämä olisi yrityksillemme tarpeellista. Indopasifisella tarvitaan sitovia sääntöjä. Suomi kannusti komissiota etenemään kunnianhimoisesti ja edistämään pontevasti sähköisen kaupan neuvotteluja WTO:ssa. Pitäisi miettiä, mitä tarjoamme kestävän kehityksen velvoitteiden vastineeksi

kauppakumppaneillemme. Kumppanejamme kiinnostaa, mitä konkreettisia ratkaisuja esimerkiksi kaksoissiirtymän edistämiseen EU voi tarjota.

EU–Yhdysvallat-kauppasuhteet

Puheenjohtaja viittasi selityksin varustetun asialistan neljään keskusteluaiheeseen: ratkaisujen löytäminen Yhdysvaltojen Inflation Reduction Actin (IRA) syrjiviin elementteihin sekä kahdenvälisiin kauppariitoihin ja erityisesti Yhdysvaltojen teräs- ja alumiinitulleihin, WTO-yhteistyö tavoitteena edistää seuraavan ministerikokouksen tuloksia ja järjestön uudistamista sekä kauppa- ja teknologianeuvosto (Trade and Technology Council, TTC), jonka toivotaan tuottavan konkreettisia tuloksia ja säilyvän myönteisen yhteistyön alustana tulevina vuosina.

Keskeistä on, miten IRA- ja muut haasteet pystytään ratkaisemaan sekä suhteita kehittämään sääntöihin perustuvan kauppajärjestelmän pohjalta. TTC:n osalta ja laajemminkin on mietittävä, miten kauppasuhteet saadaan ankkuroitua kestävästi, jotta ne säilyvät myös Yhdysvaltojen tulevien vaalien yli.

Komission vpj Dombrovskis totesi, että nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa läheinen yhteistyö Yhdysvaltojen kanssa on tärkeää; Yhdysvallat on EU:n strateginen kumppani.

Vihreän siirtymän näkökulmasta IRA on tervetullut, mutta sen syrjivät elementit ovat ongelma. Järjestelmät EU:ssa ja Yhdysvalloissa ovat erilaisia ja on varmistettava, että tästä ei seuraa hankaluuksia. Selvää on, että IRA vaikuttaa EU:hun kielteisesti cleantech-sektorilla ja investointien osalta. EU haluaa tasapuoliset kilpailuolosuhteet ja edistää vihreää siirtymää yhdessä Yhdysvaltojen kanssa.

Joulukuussa saavutetun leasing-sähköautojen verotukea koskevan ratkaisun lisäksi Dombrovskis odottaa, että kriittisten mineraalien osalta EU saa vapaakauppasopimusta vastaavan kohtelun. Muissa aiheissa työ on kesken. EU:n tulee pitää kaikki vaihtoehdot avoimina suojatakseen sisämarkkinoitaan ja etujaan.

Keskustelu kestävää terästä ja alumiinia koskevasta globaalijärjestelystä (GSA) jatkuu Yhdysvaltojen kanssa. GSA:lla halutaan edistää innovaatioita ja hiilestä irtautumista. Kyseessä on noin 10 % globaaleista teollisuuden päästöistä. GSA:lla halutaan puuttua myös ei-markkinatalousmaiden ylikapasiteettiongelmaan. Lisäksi EU haluaa päästä pysyvästi eroon Yhdysvaltojen asettamista teräs- ja alumiinitulleista. EU myös korostaa, että järjestelyn tulee olla yhteensopiva WTO-sääntöjen, EU:n hiilirajamekanismin ja mahdollisten muiden ilmastoaloitteiden kanssa.

Dombrovskis totesi TTC:n olevan keskeinen yhteistyöfoorumi Yhdysvaltojen kanssa. Työtä tehdään, jotta tuleva neljäs kokous onnistuu ja jotta saadaan aikaan konkreettisia tuloksia. On keskusteltu siitä, mitä transatlanttisen kestävän kaupan aloitteeseen voitaisiin sisällyttää.

EU käy säännöllistä keskustelua Yhdysvaltojen kanssa WTO:n uudistamisesta, joka on EU:n prioriteetti. EU:n toiveissa on edetä WTO:ssa viidellä asia-alueella: riitojenratkaisujärjestelmän uudistaminen, kalastustukisopimuksen toinen vaihe, kehitysaiheet, ruokaturva ja maatalouden uudistukset sekä sähköinen kauppa.

Usea jäsenmaa totesi komission tavoin tarpeen vaalia transatlanttisia suhteita nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa. EU:n tulee investoida paljon siihen, että nykyisen hallinnon aikana pystytään luomaan myönteinen ja kriisinkestävä transatlanttinen suhde vuosiksi eteenpäin. IRA nousi esille monessa puheenvuorossa ja komissiota kiitettiin ponnisteluista saada aikaan helpotuksia EU:lle

lain toimeenpanossa. Lisäponnistelujakin toivottiin. Esille nostettiin myös IRA-tukien läpinäkyvyyden lisääminen kautta linjan. Yhdysvalloille tulisi myös viestiä vihreän siirtymän edellyttävän yhteistyötä.

TTC todettiin hyödylliseksi foorumiksi. Kaupan helpottamista koskeva työ esimerkiksi vastaavuudenmukaisuuden arviointia koskien sai laajaa tukea. Muutama jäsenmaa toivoi TTC:n käsittelevän myös olemassa olevia markkinoillepääsyongelmia. Useat jäsenmaat korostivat standardeja koskevan yhteistyön merkitystä. Transatlanttinen kestävän kaupan aloite sai niin ikään laajaa tukea.

GSA:n osalta monessa puheenvuorossa todettiin tarve päästä pysyvästi eroon Yhdysvaltojen 232-tulleista. Keskustelussa korostettiin myös WTO:n ml. riitojenratkaisujärjestelmän uudistamisen merkitystä.

Suomi totesi tarpeen tunnistaa käynnissä oleva muutos EU:ssa ja Yhdysvalloissa. Transatlanttisissa suhteissa tarvitaan innovatiivista ajattelua. EU:n tulee vakuuttaa Yhdysvallat siitä, että sen etujen mukaista on tehdä EU:n kanssa yhteistyötä, koska kumpikaan ei pysty ratkaisemaan ongelmia yksin. Tämä on ainoa tapa luoda globaaleja standardeja. Lisäksi IRA:sta huolimatta EU:n täytyy panostaa myönteiseen agendaan ja yhteistyöhön Yhdysvaltojen kanssa. Suomi tuki komission näkemyksiä TTC:stä ja transatlanttisesta kestävän kaupan aloitteesta: tarvitaan kunnianhimoa mm. standardien, vastaavuudenmukaisuuden arvioinnin ja muiden aiheiden edistämiseksi. TTC:ssä on tilaisuus edetä näissä aiheissa lähikuukausina.

Vpj Dombrovskis oli jäsenmaiden kanssa samaa mieltä tarpeesta vahvistaa kumppanuutta Yhdysvaltojen kanssa nykyisessä geopoliittisessa kontekstissa. IRA:n suhteen on tärkeää, että EU puhuu yhdellä äänellä. Transatlanttisen kestävän kaupan aloitteen suhteen työ jatkuu edellisen TTC-kokouksen pohjalta. Kunnianhimoa tarvitaan myös Yhdysvaltojen puolelta. WTO:n uudistamisen on keskeistä.

Työlounas: kauppatuki Ukrainalle

Työlounaalla keskusteltiin Ukrainan varapääministeri Julija Svyrydenkon kanssa kauppaan liittyvistä tukitoimista Ukrainalle. **Svyrydenko** kiitti EU:ta kaikesta tuesta ja toi esille, että EU:n toimet olivat olleet Ukrainalle erittäin suureksi avuksi.

Varapääministeri Svyrydenko kiinnitti huomiota siihen, että Ukrainan jälleenrakentamista kohti edettäessä on tärkeää varmistaa, että yksityiset yritykset uskaltavat tehdä investointeja Ukrainaan. Vientiluototus on avainkysymys. Moni jäsenmaa tunnisti puheenvuorossaan riskin jakamisen merkityksen ja eräät kertoivat vientiluottolaitostensa jo huomioivan tämän. Vpj Dombrovskis totesi riskien tasaamisen olevan tärkeä kysymys.

Kaikki puheenvuoron käyttäneet jäsenmaat tukivat autonomisten kauppatoimien jatkamista. Muutama jäsenmaa nosti esille riskejä, jotka liittyvät ukrainaisten maataloustuotteiden aiheuttamiin markkinavääristymiin.

Ukrainan sisämarkkinaintegraatiota tukevalle toimintasuunnitelmalle ilmaistiin keskustelussa erittäin laajasti tukea. Eräät jäsenmaat toivat esille, että autonomisten toimien ohella tarvitaan muitakin tukitoimia; niitä tulisi pohtia. Myös **Suomi** totesi valmiutensa tarkastella muita toimia, joilla saataisiin edistettyä Ukrainan sisämarkkinaintegraatiota ja autettaisiin Ukrainaa asteittain etenemään kohti EU-jäsenyyttä.

Komission vpj Dombrovskis totesi keskustelun lopuksi, että komissio on tietoinen joistakin ”pullonkauloista” maataloustuotteisiin liittyen ja pyrkii niitä ehkäisemään.